

JOEEP

Journal Homepage: <http://dergipark.org.tr/joep>

Araştırma Makalesi • Research Article

Kamu Sosyal Harcamaları ve Gelir Eşitsizliği: OECD Ülkeleri Kapsamında Bir Analiz

Public Social Expenditures and Income Inequality: An Analysis on OECD Countries

Mete Dibo ^{a,*}

^a Doç.Dr., Hitit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, 19040, Çorum /Türkiye
ORCID: 0000-0002-7775-0673

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 2 Kasım 2021

Düzeltilme tarihi: 30 Mart 2022

Kabul tarihi: 7 Nisan 2022

Anahtar Kelimeler:

Eşitsizlik

Sosyal Harcamalar

Kamu Müdahalesi

ARTICLE INFO

Article history:

Received: Nov 2, 2021

Received in revised form: March 30, 2022

Accepted: April 7, 2022

Keywords:

Inequality

Social Expenditures

Public Intervention

ÖZ

Bireyler arasındaki eşitsizliklerin azaltılmasında olduğu gibi diğer piyasa aksaklıklarının giderilmesinde de devletin tutumunun ne olması gerektiğine ilişkin yaklaşımlar geçmişten günümüze kadar tartışılmıştır. Klasik iktisadi ve mali yaklaşımı benimseyenlere göre ekonomik hayata yönelik devlet müdahaleleri ekonomide istenen amaçlara ulaşılmasında olumlu bir katkı yaratmazken fonksiyonel mali görüşe göre ise devletin elinde bulunan araçları kullanarak sosyal ve ekonomik etkiler yaratması mümkün olabilmektedir. Söz konusu iki temel yaklaşımın aynı anda geçerli olabilmesi de mümkün olabilir. Buna göre belirli bir noktaya kadar sosyal transfer ve/veya vergiler artırılırken eşitsizlik azalmaktayken bu noktadan sonra yapılan transferler tersi bir etki ortaya çıkarabilecektir. İlgili yaklaşım çerçevesinde çalışmada 20 OECD ülkesi kapsamında 2004-2017 dönemine ilişkin panel veri analizi gerçekleştirilmiştir. Test sonuçlarına göre sosyal transfer harcamalarının milli gelir içindeki payı belirli bir düzeye kadar eşitsizliği azaltırken bu noktayı aşması durumunda ise etki tersine dönmektedir.

ABSTRACT

Approaches regarding the role of the state in reducing inequalities between individuals and eliminating other market failures have been discussed from past to present. On one hand, according to the classical economic and fiscal approaches, which adopts the natural order principle, government interventions towards inequality do not make a positive contribution in achieving the desired goals in the economy. On the other hand, according to the functional economic-financial view, it is possible for governments to create social and economic effects by using the economic-financial tools they have. It may also be possible for these two approaches to be valid at the same time. Accordingly, while expenditure and/or taxes are increased up to a certain point, inequality decreases. However, after this point, increasing expenditures or taxes may have the opposite effect. Within the scope of the relevant approach, in this study panel data analysis is conducted by including 20 OECD countries for the period 2004-2017. According to the test results, the increase in social public expenditures as a percentage of national income decreases inequality to a certain level while the effect reverses if it exceeds this point.

1. Giriş

Eşitsizlik, nüfus genelinde yaşam standartlarındaki farklılıklar ile ilgilidir. Söz konusu farklılıklar bireyler veya gruplar temelinde ortaya çıkabilmektedir. Çok boyutlu bir yapıya sahip olan eşitsizlik bu kapsamda eğitim, sağlık, beslenme, güvenlik, sosyal ve politik güç, sosyal hayata ve politik sürece katılım, gelir, tüketim veya varlıklar bakımından değerlendirilebilmektedir. Bu farklı boyutların her birinin birbiriyle bağlantılı olması kaçınılmazdır. Örneğin eğitimde ortaya çıkan eşitsizlikler cinsiyet

eşitsizliklerine veya gelir eşitsizliklerine yol açabilir ya da varlıklar bakımından ortaya çıkan eşitsizlikler politik gücü etkileyebilir (McKay, 2002: 1). Diğer taraftan gelir eşitsizliği ise burada belirtilen alanların hemen hepsinde eşitsizliklerin oluşmasına yol açabilecektir.

Gelir eşitsizliği, tamamen piyasa koşullarına bırakıldığında çözüme ulaştırılması mümkün olmayan, diğer bir deyişle piyasanın başarısız olduğu bir problemdir. Bu noktada, diğer piyasa başarısızlıklarında olduğu gibi eşitsizlik konusunda da kamu müdahalesi kaçınılmaz olarak karşımıza

* Sorumlu yazar/Corresponding author.

e-posta: metedibo@hitit.edu.tr

çıkılmaktadır. Kamu müdahalesi ise maliye politikası araçlarından olan kamu harcamaları ve vergiler yoluyla gerçekleşmektedir.

Devletin, gelir eşitsizliğinin sağlanması yanında kaynak dağılımında etkinlik, fiyat istikrarı, istihdam, sürdürülebilir büyüme ve kalkınma gibi amaçlarla piyasalara müdahalede bulunması fonksiyonel maliye anlayışının bir gereğidir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan sosyo-ekonomik sorunların çözümü kapsamında önerilen fonksiyonel maliye anlayışına göre, belirtilen amaçlara gereken öncelikler verilmediğinde; işsizlik, fiyat istikrarsızlıkları, sürdürülemeyen büyüme oranı ve adaletsiz gelir dağılımı sebebiyle oluşacak sosyal çatışmaların çözüme kavuşma olanağı bulunmamaktadır.

Gelir eşitsizliği kapsamında fonksiyonel maliye yaklaşımı, eşitsizliklerin azaltılabilmesi için kamu harcamalarında bir artışın etkili olabileceğini ifade etmektedir. Kamu harcamalarında gerçekleştirilen bir artışla birlikte yoksulluk bir miktar azalacak ve böylece eşitsizlikte de bir miktar azalma meydana gelebilecektir. Yoksulları sosyal risklerden korumak ve refah düzeylerini arttırmak amacıyla gerçekleştirilen para transferleri ile mal ve hizmetleri içeren kamu harcamalarının artmasıyla, diğer şeyler sabitken (*ceteris paribus*), düşük gelir grubunda yer alanların elde ettikleri gelir payında bir artışın olması ve eşitsizliği azaltması beklenmektedir (Vedder vd., 1988: 287-288; Alamanda, 2020: 4).

Kamu eliyle eşitsizliğin azaltılması mal ve hizmet talebinin artırılması şeklinde de olabilir. Gelir eşitsizliğinin ölçülmesinde önemli bir gösterge olarak bilinen istihdam düzeyinin temelde mal ve hizmet talebine bağlı olduğu ifade edilebilir (Alamanda, 2020: 3). Bu kapsamda kamunun mal ve hizmet talebini arttırmak suretiyle istihdam ve büyümeyi olumlu etkilemesi ve böylece eşitsizliğin azaltılmasına katkıda bulunması mümkün olabilecektir. Ayrıca çarpan etkisiyle veya özel sektördeki istihdam yaratıcı faaliyetlerle talebin canlanması sonucunda elde edilen gelirin yeniden yatırıma yönlendirilmesi şeklinde dolaylı bir katkıdan da söz edilebilir. Bu şekilde istihdam olanaklarının yaratılması ekonomik büyüme oranını da arttırmaktadır. Bu da varlıkların göreceli gelir paylarını azaltmalarına karşın aynı zamanda mutlak reel gelir miktarını da arttırmaları yoluyla yeniden dağıtımı destekleyen bir iklimi teşvik eder. Özetle kamunun ekonomiye daha fazla müdahale etmesi sonucunda daha düşük işsizlik ve gelir eşitsizliğinde bir azalmanın ortaya çıkacağı düşünülmektedir (Stack, 1978: 883).

Kamu harcamaları gibi vergi gelirleri de eşitliği destekleme kabiliyetine sahiptir. Fonksiyonel yaklaşım çerçevesinde diğer şartlar değişmezken daha yüksek vergi gelirinin, yurt içi hâsıla ile olan ilişkisi dolayısıyla daha düşük gelir eşitsizliği düzeyine yol açması beklenmektedir (Vedder vd., 1988: 287-288). Ek olarak vergi yapısı tasarımı itibarıyla da eşitsizliklerin azaltılması mümkündür. Bu kapsamda artan oranlı yapıya sahip gelir ve servet vergilerinin, düz oranlı harcama vergilerinden daha eşitlikçi olduğu ifade edilebilir.

Buna göre gelir vergisi basamaklarının artırılması veya düşük gelir basamağında yer alanların vergilendirme kapsamı dışında tutulması gibi uygulamalar gelir dağılımı adaletine pozitif etki edebilecektir.

Diğer taraftan klasik mali yaklaşımlara göre kamu harcamaları ve vergi düzeyleri düşük olduğunda eşitliğin desteklenmesi söz konusu olabilir. Bunlar yükseldiğinde ise dışlama etkisi ve piyasa tepkileri gibi nedenlerle transferlerin ve vergilerin eşitliği destekleyici etkisi azalabilmektedir (Vedder vd., 1988: 288).

Tullock'a (1997) göre hükümetlerin yapmış oldukları transferler yoksul kesim yerine politik olarak iyi organize olmuş kesimlere aktarılmaktadır. Böylece kamu müdahalesi yoluyla eşitsizlikleri azaltmak konusunda istenen sonuçlara ulaşamamaktadır (Tullock, 1997: 1). Esas olarak bu yaklaşım kamu tercihi teorisinin ileri sürdüğü devletin başarısızlığı yaklaşımının bir yansımasıdır. Nitekim temel inceleme alanı politikacı ve bürokratların ekonomideki davranış biçimleri ve bunun yol açabileceği etkiler olan bu yaklaşımın temellerinin atılmasında James Buchanan ve Charles Rowley ile birlikte Gordon Tullock da katkı sağlamıştır (Çakmak, 2010: 398).

Bastiat'a göre ise toplumsal düzeni sağlayan otomatik bir mekanizma bulunmaktadır ve bu mekanizmanın işleyişine yönelik müdahaleler yararlı sonuçların aksine zararlı sonuçlar ortaya çıkarır (Aktan, 2019: 247). Tullock gibi Bastiat da siyasetçilerin ve bürokratların iktisadi yaşama yönelik müdahalelerinin etkisiz sonuçlar doğuracağını ve mevcut durumu kötüleştireceğini ifade etmektedir.

Vedder ve diğerleri (1988), hem klasik yaklaşımın (Tullock-Bastiat hipotezinin¹) hem de fonksiyonel yaklaşımın aynı anda geçerli olabileceğini ifade etmektedirler. İlgili yaklaşım kapsamında kamu sosyal harcamaları ve eşitsizlik arasındaki ilişki ile vergiler ve eşitsizlik arasındaki ilişki kuadrattir. Buna göre kamu sosyal harcamalarındaki ve vergilerdeki artış belirli bir aralıkta eşitsizlikteki bir azalmayla ilişkilendirilmektedir. Ancak bu faaliyetler (sosyal harcama ve vergiler) belirli bir sınırı (159,49 dolar) geçtiğinde eşitsizlik artmaktadır (Vedder vd., 1988: 288).

Bu çalışmanın amacı sosyal harcamaların gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini 2004-2017 dönemi ve 20 OECD ülkesi² kapsamında Vedder vd. (1988) tarafından önerilen kuadratik regresyon modeli³ yardımıyla araştırmaktır. Analizin OECD ülkeleri kapsamında gerçekleştirilmesi ve eşitsizlik göstergesi olarak Gini katsayısı yerine toplumdaki en yoksul %20'nin gayri safi yurt içi hâsıladan aldığı pay göstergesinin kullanılması bu çalışmayı ayırtmaktadır. Böyle bir yaklaşımın esas alınmasındaki amaç düşük gelirli toplumsal kesimlerin gelir dağılımı adaleti politikalarına karşı daha duyarlı olmalarından kaynaklanmaktadır. Literatür taraması kapsamında OECD ülke grubunda benzer bir model kurularak gerçekleştirilen bir araştırmaya rastlanmamış olması bu çalışmanın ilgili yazına katkısını oluşturmaktadır.

2. OECD Ülkelerinde Eşitsizlik

Refah devleti bireyler arasındaki gelir eşitsizliklerinin azaltılmasını amaçlamaktadır. Gelir eşitsizliği bireysel kapasitelerdeki farklılıklardan, sosyo-ekonomik geçmiş ve karşılaşılan fırsat kümeleri farklılıklarından kaynaklanabilmektedir. Diğer taraftan piyasa süreci de çeşitli faaliyet ve yetenekleri farklı düzeylerde ödüllendirerek gelir eşitsizliklerine neden olabilmektedir (Goudswaard ve Caminada, 2010: 2).

Eşitsizlik, eğitim, gelir dağılımı, cinsiyet, inanç ve etnik köken gibi farklı alanlarda ortaya çıkabilmektedir. Geçmiş çok eskiye dayanan ve insanlık tarihiyle süregelen eşitsizliğin toplumsal bir sorun hâline gelişi sömürgeleşme ve sanayileşmeyle artarak devam etmiş, 20. yüzyılda ise her türden eşitsizlikler üst düzeye ulaşmıştır (Güder, 2020: 472).

Eşitsizliğin boyutu çeşitli göstergelerden hareketle ortaya konulabilmektedir. Gini katsayısı gelir dağılımı adaletsizliğinin bir göstergesi olarak yaygın şekilde kullanılan bir göstergedir. Gini katsayısı 0 ile 1 arasında değişmektedir. Buna göre katsayı büyüdükçe eşitsizlik artmakta, 0'a yaklaştıkça eşitsizlik azalmaktadır. Ayrıca çeşitli gelir gruplarının milli gelirin ne kadarını aldığını gösteren ve Gini katsayısının hesaplanmasında da kullanılan Lorenz eğrisi de eşitsizliği ortaya koymak üzere yararlanılan araçlardan biridir (Goudswaard ve Caminada, 2010: 4). Lorenz eğrisinde temel olarak her bir yüzde yirmilik nüfusun, gayri safi yurt içi hâsıladan aldıkları paylar gösterilmektedir.

Eşitsizlik göstergesi olarak kullanılabilen diğer iki gösterge Palma Oranı ile Atkinson indeksidir. Gini katsayısına bir alternatif olan Palma Oranı en zengin %10'un milli gelirden aldığı payın, en yoksul %40'ın aldığı gelir payına bölünmesiyle elde edilen bir orandır (Cobham vd., 2016: 25). Atkinson endeksi, sosyal dağılımın etkililiğini ve adaletini değerlendirmek amacıyla kullanılır ve 0 ile 1 arasında değişen bir değer alır. "0", dağılımdaki maksimum eşitliği gösterirken "1", dağılımın tamamen adaletsiz olduğu anlamını taşır. Atkinson endeksinin toplumsal faydayı daha fazla dikkate aldığı ifade edilmektedir (Du vd., 2015: 1081-1083).

Palma oranına benzer başka bir oran da P80/P20 oranıdır. Bu oran sekseninci gelir yüzdesinde (gelir dağılımının en yüksek %20'lik kısmında) yer alanların gelir payı ile yirminci gelir yüzdesinde (gelir dağılımının en alt %20'sinde) bulunanların gelirden aldıkları payı birbirine oranlamak yoluyla elde edilmektedir (Fletcher ve Guttmann, 2013: 38).

Bu şekilde çeşitli gelir dağılımının farklı noktaları dikkate alınarak gelir eşitsizliklerinin ortaya konulması mümkün olabilmektedir. Bu doğrultuda çalışma kapsamında da eşitsizlik göstergesi olarak en düşük %20 gelir grubundakilerin gayri safi yurt içi hâsıladan aldıkları paylar kullanılmıştır. İlgili gösterge çerçevesinde en düşük %20'deki nüfusun yurt içi hâsıladan en fazla pay aldığı beş OECD ülkesi Tablo 1'de aktarılmaktadır.

Tablo 1. En düşük %20'deki Nüfusun Yurt İçi Hâsıladan En Fazla Pay Aldığı OECD Ülkeleri

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Çekya	9,4	9,3	9,6	9,4	9,7	9,7	10	10,2
Slovenya	9,7	9,7	9,4	9,2	9,4	9,6	9,7	10
İzlanda	9,5	9,3	9,3	9,9	9,4	9,5	-	9,5
Finlandiya	9,2	9,3	9,4	9,3	9,4	9,4	9,4	9,4
Danimarka	9,3	9,4	9,3	9,1	9,1	9,4	9,2	9,1

Kaynak: Dünya Bankası verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 1'e göre en düşük %20'lik diliminde yer alanların gayri safi yurt içi hâsıladan en yüksek payı aldıkları ülke %10,2 ile Çekya'dır. Çekya'yı sırasıyla Slovenya (%10), İzlanda (%9,5), Finlandiya (%9,4) ve Danimarka (%9,1) takip etmektedir.

Tablo 2. En alt %20'deki Nüfusun Yurt İçi Hâsıladan En Az Pay Aldığı OECD Ülkeleri

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kolombiya	3,3	3,5	3,5	3,5	3,5	3,8	3,9	4,1
Kosta Rika	4,5	4,2	4,2	4,1	4,2	4,3	4,2	4,4
Paraguay	3,8	3,5	4,2	4,4	4	4,3	4,5	4,6
İsrail	4,7	-	4,8	-	5	-	5,1	5,1
Meksika	4,7	-	4,5	-	4,7	-	5,1	5,1

Kaynak: Dünya Bankası verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 2'ye göre en alt %20'lik dilimde yer alanların gelir payının en düşük olduğu OECD ülkesi ise %4,1 ile Kolombiya'dır. Kolombiya'yı Kosta Rika, Paraguay, İsrail ve Meksika izlemektedir. OECD ortalaması 2017 yılı için %7,44'tür. 2017 verilerine göre, en üst %20'lik dilimde yer alanların yurt içi hâsıladan aldıkları payın en yüksek olduğu beş ülke ise sırasıyla Kolombiya (%54,8), Meksika (52,4), Şili (51,3), Türkiye (47,8) ve Amerika Birleşik Devletleri'dir (%46,6). Buna göre söz konusu ülkelerde en üst dilimde yer alanlar yurt içi hâsılanın yaklaşık yarısını elde ederken diğer dört dilimde yer alanlar geri kalan hâsılayı aralarında bölüşmektedirler. Böyle bir tablo gelir eşitsizliğini açıkça yansıtmaktadır.

OECD ülkelerinde gelir eşitsizliği son elli yılın en yüksek seviyesinde bulunmaktadır. OECD genelinde nüfusun en zengin %10'unun ortalama geliri, en fakir %10'un ortalama gelirin yaklaşık dokuz katıdır ve 25 yıl öncesine göre bu fark yedi kat artmış durumdadır. Şili ve Meksika'da en zenginlerin gelirleri en yoksulların gelirlerinin 25 katından fazladır (OECD, 2019a). OECD ayrıca her üç kişiden birinin ekonomik olarak savunmasız olduğunu, diğer bir deyişle en az üç ay boyunca yoksulluk seviyesinde bir yaşam standardını sürdürebilmek için gereken likit finansal varlıklardan yoksun olduğunu raporlamaktadır (OECD, 2019b).

Gelir eşitsizliği ile mücadelenin önemi, eşitsizliğin toplumsal refahla olan bağlantısından kaynaklanmaktadır. Bazı uygulamalı çalışmaların da (Babones, 2008; Elgar ve Aitken, 2011; Pickett ve Wilkinson, 2015; Truesdale ve Jencks, 2016; Tommeras, 2019; Atems, 2020) ortaya koyduğu gibi, gelir eşitsizliğinin artması durumunda yaşam beklentisi, bebek ölüm oranları, okullaşma, cinayet ve

intihar oranları gibi toplumsal refahla ilişkili göstergeler bundan olumsuz şekilde etkilenmektedir.

Eşitsizlik, bir piyasa başarısızlığı olarak ele alındığında, devlet müdahalesinin ihtiyaç duyulduğu bir alandır. Bu kapsamda, toplumdaki gelir eşitsizliğinin azaltılması veya gelir dağılımı adaletinin iyileştirilebilmesi için hükümetler ellerinde bulunan çeşitli araçları kullanabilirler. Kamu gelir ve harcamaları da söz konusu amaç kapsamında kullanılabilir olan maliye politikası araçlarındandır. Özellikle vergiler ile aynı ve nakdi sosyal koruma harcamalarıyla toplumdaki gelir eşitsizliklerinin azaltılmasına çalışılmaktadır.

3. OECD Ülkelerinde Kamu Sosyal Harcamaları

Gelir eşitsizliklerinin çözümünde izlenebilecek yollar ele alındığında vergiler ve kamu harcamaları ön plana çıkmaktadır. Daha yüksek gelir ve harcamaların dikey adalet ilkesiyle bağlantılı olarak daha yüksek oranda vergilendirilmesi ve buradan elde edilecek gelirlerin başta temel eğitim ve sağlık hizmetleri olmak üzere beşerî sermayeye yönelik alanlarda kullanılması gelir eşitsizliklerinin azaltılmasında etkili olabilecek bir yaklaşımdır. Diğer taraftan doğrudan aynı ve nakdi yardımlar yoluyla kamu harcamalarının artırılması gelir eşitsizliklerinin etkilerinin azaltılması bakımından önem arz etmektedir. İşsizlik ve yoksulluk düzeyinin ekonomik eşitsizliğin önemli belirleyicileri olduğu düşünüldüğünde (Kozuharov ve Petkovski, 2017: 50), yeni yatırım ve dolayısıyla istihdam alanlarının teşvik edilmesi veya devlet eliyle gerçekleştirilmesi de eşitsizlikle mücadele konusunda izlenebilecek politikalar arasında gösterilebilir.

Eşitsizliklerle mücadele araçlarından biri olan kamu harcamaları içerisinde yer alan sosyal harcamalar Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı'nın tanımlamasında; düşük gelirli, yaşlılar, engelliler, hastalar ve işsizlere yönelik olan ve nakdi ve aynı yardımlar ile sosyal amaçlı vergi indirimlerinin milli gelir içindeki payından oluşan harcamalar olarak ifade edilmektedir.

OECD ülkelerindeki kamu harcamaları esas olarak kamu hizmetleri sağlamak ve toplum genelinde gelir aktarmak için kullanılmaktadır. OECD ülkelerinde genel devlet harcamaları 2019'da GSYH'nın ortalama %40,8'ini oluşturmaktaydı. 36 OECD ülkesinden 27'sinde devlet harcamaları GSYH'nın %35 ile %50'sini oluşturmaktaydı. 22 OECD ülkesinde devlet harcamalarının yurt içi hâsıla içindeki payı 2020'de bir önceki yıla göre %7 artış göstermiştir. Bu artışta COVID-19 salgınının yol açtığı krizi hafifletmek üzere gerçekleştirilen sağlık ve gelir desteğine yönelik harcamalardaki yüksek artış etkili olmuştur (OECD, 2021: 84).

OECD'de sosyal harcamalar içerisinde en önemli harcama kalemini ise yaşlı aylıkları oluşturmaktadır. 2019'da yaşlı aylıklarının GSYH içindeki payının OECD ortalaması %10,5'tir. Bu oran Yunanistan'daki %13,8 ve İrlanda'daki %3 oranı aralığında değişiklik göstermektedir. 2009-2019

döneminde yaşlı aylıkları ödemesinin sosyal koruma harcamaları içerisindeki payı %2,4 artış göstermiştir. Bu artış sosyal koruma harcamaları kategorisindeki en yüksek artıştır. En fazla düşüş ise %2,8 ile işsizliğe yönelik harcamalarda yaşanmıştır (OECD, 2021: 88). Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre Türkiye'de 2019 yılında emekli ve yaşlılar için yapılan harcamaların gayri safi yurt içi hâsıla içindeki payı %6,1'dir (TÜİK, 2020). Bu oran OECD ortalamasının altında kalmaktadır.

Tablo 3. OECD İçinde En Az Sosyal Harcama Payına Sahip Ülkeler

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Meksika	7,4	7,2	7,2	7,6	7,6	7,7	7,5	7,5	7,2	7,5
Şili	10,6	10,1	10,2	10,1	10,4	10,9	11,1	11,5	11,3	11,4
Türkiye	12,3	11,9	12	11,8	11,7	11,6	12,6	12,1	12,2	11,9
Kore	7,9	7,8	8,3	8,8	9,2	9,6	9,9	10,1	10,8	12,2
İrlanda	23,8	23	22,6	21,5	19,6	14,9	15,1	14,2	13,6	13,4

Kaynak: OECD verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 3 OECD üyeleri içerisinde en az sosyal harcama payına sahip beş ülkeyi yansıtmaktadır. 2019 yılı verilerine göre Meksika (%7,48), Şili (%11,4), Türkiye (%11,9), Kore (%12,2) ve İrlanda (%13,4) OECD ülkeleri içerisinde en az sosyal harcama payına sahip beş ülkeyi oluşturmaktadır. Bu oranlar OECD ortalaması olan %20,03 oranına kıyasla düşük kalmaktadır. Söz konusu ülkelerin aynı zamanda gelir eşitliği bakımından kötü performans sergiledikleri belirtilebilir. Buna göre bir önceki başlıkta ele alınan en alt yüzde yirmilik dilimde yer alanların yurt içi hâsıladan elde ettikleri paylar göz önüne alındığında Meksika'nın %5,1 ile en kötü durumdaki beşinci ülke olduğu, Türkiye ve Şili'nin %5,8 ile en düşük altıncı ülke oldukları gözlemlenmektedir. Yurt içi hâsıladan alınan paylarla ilgili Kore'ye ait veriye ulaşılamadığından değerlendirme yapılamamaktadır. Tablo 3'e göre beşinci sırada yer alan İrlanda'da ise söz konusu pay %7,9 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran OECD ortalamasının (7,4) üzerindedir.

Tablo 4. OECD İçinde En Fazla Sosyal Harcama Payına Sahip Ülkeler

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Fransa	31,1	30,8	31,2	31,7	32	31,8	31,8	31,5	31,1	30,9
Finlandiya	27,4	27	28,3	29,4	30,1	30,5	30,4	29,6	29,3	29,1
Belçika	28,4	28,9	28,8	29,2	29,1	29,5	28,8	28,7	28,8	28,9
Danimarka	29,6	29,8	29,9	29,9	29,9	29,9	29,3	29,2	28,7	28,3
İtalya	27	26,6	27,3	27,9	28,2	28,3	27,9	27,6	27,8	28,2

Kaynak: OECD verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 4 dikkate alındığında Fransa %30,9 oranı ile OECD ülkeleri içinde en fazla sosyal harcama payına sahip ülke konumundadır. Fransa'yı Finlandiya (%29,13), Belçika (%28,9), Danimarka (%28,3), İtalya (%28,2) ve Avusturya (%26,95) takip etmektedir. Bu ülkeler içinde Finlandiya ve Danimarka aynı zamanda en düşük yüzde yirmilik dilimdekilerin yurt içi hâsıladan aldıkları payın en yüksek olduğu ülkelerdir. Fransa ve Belçika'da da söz konusu pay OECD ortalamasının (%7,4) üzerindedir. İtalya'nın durumu ise farklılık göstermektedir. İtalya'da sosyal harcamaların

yurt içi hâsıla içindeki payı yüksek iken %20'lik gruptakilerin yurt içi hâsıladan aldıkları payın oranı %6 ile OECD ortalamasının altındadır.

Buraya kadar yapılan sayısal verilere dayalı gözlemler sonucunda genel olarak yüksek sosyal harcama düzeyine sahip ülkelerde düşük gelir grubuna yönelik payların da yüksek olduğu ifade edilebilir. Bu kapsamda sosyal harcamaların artırılması önem taşımaktadır. Ancak mali kurallar, kurumsal yapı ve patika bağımlılığının⁴ etkisi, yolsuzluğun artması gibi faktörler nedeniyle kamu sosyal harcamalarının ve eşitsizliklerin giderilmesinde etki gösterebilecek eğitim-sağlık gibi diğer kamu harcamalarının düşük kalması eşitsizlikle mücadelede sapmaların yaşanmasına neden olabilecektir (Dahan ve Strawczynski, 2013: 484; Jajkovic ve Drobiszová, 2015: 1251; Beck ve Mozdeń, 2020). Ek olarak sosyal transferlerin sağlanabilmesi için vergilerin artırılması sonucunda çalışma teşviğinin azalması nedeniyle oluşacak kayıplar da harcamaların sınırlandırılması gereğini ortaya çıkarabilecektir. Transferlerin kendisi de benzer bir etkiye sebep olabileceğinden, sosyal harcamalar kendisinin sınırını da belirleme potansiyeline sahiptir (Lindert, 1996: 3).

4. Eşitsizlik ve Sosyal Harcamalar İlişkisinin Teorik Arka Planı

Eşitsizlik on yıllardan beri uluslararası kalkınmada kilit bir mesele olmuştur. 1970'lerden bu yana eşitsizliğin yatırım, ekonomik büyüme, yoksulluk, sağlık ve refah, suç, çatışma ve sosyal uyum gibi sosyo-ekonomik çıktılar üzerinde birçok olumsuz etkiye sebep olduğuna ilişkin geniş bir literatür oluşmuştur (Anderson vd., 2017: 961). Örneğin Easterlin (1974), 19 ülke kapsamındaki çalışmasında mutluluk ve gelir düzeyi arasında dikkate değer pozitif bir ilişki olduğunu tespit etmiştir (Easterlin, 1974). Alesina ve Perotti (1996), eşitsizliğin politik istikrarsızlığa sebep olacağını ve politik istikrarsızlığın da yatırımların azalmasına yol açacağı sonucuna ulaşmışlardır (Alesina ve Perotti, 1996: 1205). Williams (1984), ABD'de yoksulluk sınırının altındaki ailelerin oranı ile cinayet oranı arasında önemli bir pozitif bir etkileşim olduğunu ortaya koymuştur (Williams, 1984: 288). Ravallion (1996), başlangıç durumunda daha yüksek eşitsizliğin olduğu gelişmekte olan ülkelerde, büyümenin mutlak yoksulluğu azaltıcı etkisinin daha düşük olduğunu ortaya koymuştur (Ravallion, 1997: 56). Barber (2001), 15-24 yaş arası gençler için yürüttüğü çalışmasında göreceli yoksulluğun genç erkeklerin intihar eğiliminde önemli bir etken olduğunu tespit etmiştir. Genç kadınlarda da göreceli yoksulluk intihar eğilimini etkilemekte ancak bu etki genç erkeklere kıyasla daha düşük olmaktadır (Barber, 2001: 53-56). Eibner ve William (2005), yüksek göreceli yoksunluğun daha yüksek ölüm olasılığı, daha kötü sağlık durumu, daha yüksek kısıtlılık durumu, daha yüksek vücut kitle indeksi ve daha yüksek sağlık riski alma olasılığı ile ilişkili olduğunu belirlemişlerdir (Eibner ve Evans, 2005: 591). Wilkinson ve Pickett (2009), eşitliğin daha az olduğu toplumlarda sosyal ilişkilerin kalitesindeki bozulmanın daha fazla olduğuna,

akıl sağlığı problemine sahip nüfusun daha yüksek olduğuna, yasa dışı ilaç kullanımının daha yaygın olduğuna, bebek ölümlerinin yüksek ve yaşam beklentisinin daha düşük olduğuna işaret etmektedirler (Wilkinson ve Pickett, 2009: 51-66-71-81). De Courson ve Nettle (2021), karar alma davranışlarını test ettikleri çalışmaları sonucunda kaynak dağılımının daha eşit hale getirilmesinin veya sosyal hareketliliğin artırılmasının, yüksek işbirliği ve yüksek güven ortamı üretilmesinde etkili olduğunu bulgulamışlardır (de Courson ve Nettle, 2021: 1).

Söz konusu sosyo-ekonomik etkileri sebebiyle kamunun elinde bulunan araçlarla yeniden dağıtım politikaları uygulayarak eşitsizlikleri azaltması gereği ortaya çıkmaktadır. Bu noktada eşitsizliklere müdahalenin, piyasa teşvik mekanizmasına zarar vermek yoluyla, bir miktar etkisizliğe yol açabileceği tartışılmaktadır. Ancak piyasa güçleri ve işleyişi tek başına bırakıldığında politik ve ekonomik olarak arzu edilen gelir dağılımına ulaşılması her zaman mümkün olmayacaktır. Bu durum, hükümet müdahalesi için bir gerekçe olarak görülmekte ve kamu politikalarının, gelirin yeniden dağıtılmasında kilit bir rol oynayabileceği yaklaşımının kabulüne sebep olmaktadır (Niehues, 2010: 1).

İlgili kapsamda sosyal transfer harcamaları, kamunun elinde bulundurduğu önemli bir yeniden dağıtım aracı olmaktadır. Transfer harcamaları teorik perspektifte ilk kez Pigou (1947) tarafından ele alınmıştır. Pigou (1947), kamu harcamalarını transfer ve transfer-dışı harcamalar şeklinde sınıflandırarak transfer harcamalarını bir gelir aktarım mekanizması olarak ifade etmiştir (Aktaş ve Dokuzoğlu, 2021: 121). Transfer niteliğinde olmayan harcamalar, ekonomistlerin parasal gelir olarak adlandırmaya alıştıkları şeye, yani cari çıktının parasal değerine yol açarken transfer harcamaları bunu sağlamamaktadır. Pigou transfer harcamaları ile transfer dışı harcamalar ayrımını temelde bu şekilde ortaya koymaktadır. Transfer dışı harcamalar esas olarak mal ve hizmet alımı için gerçekleştirilen reel harcamaları ifade etmektedir. Transfer harcamaları ise devlet borç faizi, emekli aylıkları, hastalık ödeneği ve işsizlik yardımlarına ilişkin harcamaları kapsamaktadır. Pigou ayrıca şeker, süt, et veya ev gibi belirli türden malların üretimine yönelik sübvansiyonlar ile devlet tahvillerinin geri satın alınmasına ilişkin harcamaları da transfer harcaması olarak saymaktadır (Pigou, 1960: 19-20). Hicks (1938) ise transfer harcamaları kavramını Pigou'dan farklı bir biçimde kullanmış ve reel gelirin hükümet tarafından daha yoksul olanlar lehine yeniden dağıtımını dikkate almıştır (Hicks, 1938; Aktaran Pigou, 1960: 19). Dolayısıyla transferler, kaynakların dezavantajlı kesimlere yönlendirilmesinde ve böylece gelir eşitsizliklerinin azaltılmasında önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir.

Bu çerçevede örneğin eğitime katılımın düşük olduğu gelişmekte olan ülkelerde temel eğitime katılımı eşitliği desteklemek üzere nakit yardımlar yapılması veya daha çok yoksulların istifade ettiği kamu eğitimine yönelik harcamaların gerçekleştirilmesi gibi politikalar beşeri

sermaye birikimini kolaylaştıracak ve eğitim fırsatlarının sosyo-ekonomik koşullara daha az bağımlı hale gelmesi yoluyla eşitsizliklerin azaltılmasına katkı sağlayacaktır (Dabla-Norris vd., 2015: 31).

Transferlerin yeniden dağıtım⁵ üzerindeki etkilerine ilişkin olarak Joumard ve diğerleri (2012), OECD ülkeleri kapsamında bazı önemli hususlara dikkat çekmektedirler. İlk olarak nakit transferlerin gelir dağılımındaki bozulmaları vergilerden daha fazla azalttığını belirtmektedirler. Buna göre ortalama olarak, gelir eşitsizliğindeki azalmanın dörtte üçü transferlerden kaynaklanmaktadır. Diğer bir tespite göre aile ve barınma yardımları çoğu ülkede adaletsizliği düzeltici etkisi en yüksek olan nakit transferlerdir. Ancak genellikle küçük boyutta olmalarından ötürü yeniden dağıtıcı etkisi sınırlı kalmaktadır. Engellilik ve işsizlik yardımları şeklindeki transferler gelir eşitsizliğini azaltmaktadır. Ancak bu transferlerin düzeltici etkisinin derecesi büyük ölçüde nasıl tasarlandıklarına bağlıdır. Bazı ülkelerde nakit transferleri hane halkı harcanabilir gelirin büyük bir bölümünü oluşturur ve geliri bireyler arasında dağıtmaktan ziyade yaşam döngüsü boyunca yeniden dağıtır. Yaşlılık aylığı genellikle bu kategoriye girmektedir ve gelir dağılımını düzeltici etkisi birçok ülkede düşüktür (Joumard vd., 2012: 2-3). Özetle sosyal transfer harcamalarının eşitsizlik üzerindeki etkisi transferlerin türüne ve planlama biçimine göre farklılık gösterse de kısa veya uzun vadede ortaya çıkacak etkinin pozitif olacağı ifade edilebilir.

5. Literatür Taraması

Çalışma kapsamında üzerinde odaklanılan temel göstergenin kamu sosyal harcamaları olması sebebiyle burada doğrudan sosyal harcamaların gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini ele alan ve son yıllarda gerçekleştirilmiş güncel araştırmalar aktarılmaktadır. Çalışmanın çıkış noktasını oluşturması nedeniyle Vedder, Gallaway ve Sollars'ın (1988) çalışmalarına da yer verilmiştir. İlgili alanda gerçekleştirilen analizlerin ülke grupları kapsamında yapılan çalışmalar ve tekil ülkeler düzeyinde yapılan çalışmalar şeklinde toplulaştırmak mümkündür. Bu çerçevede öncelikle ülke temelinde yapılan çalışmalara değinilmekte daha sonra ülke grupları kapsamında gerçekleştirilen çalışmaların ayrıntıları aktarılmaktadır.

Ülke temelinde yapılan analizlerde eşitsizlik göstergesi olarak GINI katsayısının kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bu kapsamda Vedder, Gallaway ve Sollars (1988), Amerika Birleşik Devletleri'nin 1979 yılına ait kişi başına merkez ve yerel kamu refah harcamaları, kişisel gelirin yüzdesi olarak toplam merkezi ve yerel vergi gelirleri, işsizlik ve kişi başına gelirdeki artış değişkenlerini kullandıkları yatay kesit analizi sonucunda kamu yardımlarındaki ve vergilerdeki artışın belirli bir aralıkta eşitsizlikteki bir azalmayla ilişkili olduğunu bulgulamışlardır (Vedder vd., 1988). Kozuharov ve Petkovski (2017) sosyal transfer harcamalarının sosyo-ekonomik eşitsizlik üzerindeki etkisini Makedonya için analiz etmişlerdir. 2002-2014 dönemini kapsayan regresyon

ve korelasyon analizleri sonucunda eşitsizlik ve sosyal harcamalar arasında anlamlı bir bağ olduğu tespit edilmiştir (Kozuharov ve Petkovski, 2017). Alamanda (2020), Endonezya'daki 33 bölgeye ilişkin 2005-2017 dönemi verilerini kullanarak farklı türlerdeki kamu harcamalarının gelir eşitsizliği ve yoksulluk üzerindeki etkisini panel veri analiziyle araştırmıştır. Analiz sonuçlarına göre sosyal yardımlar, sübvansiyonlar ve bağışlar gelir eşitsizliğinin azaltılmasında anlamlı bir etkiye sahip değilken altyapı yatırımları gelir eşitsizliği ile negatif korelasyona sahiptir (Alamanda, 2020).

Ülke grupları dikkate alınarak gerçekleştirilen uygulamalı çalışmaların OECD ülkeleri, Avrupa ve Avrupa Birliği ülkeleri, gelişmişlik (gelir) düzeyi farklı olan ülkeler ve gelir eşitsizlik düzeyi farklı olan ülkeler kapsamındaki çalışmalardan oluştuğu görülmektedir. Burada ele alınan çalışmaların çoğunluklu olarak OECD ülke grubuna yönelik olduğu ifade edilebilir. Bu kapsamda İlgün (2015), 17 OECD ülkesi için 1995-2012 dönemi kapsamında gerçekleştirdiği panel veri analizi sonucunda kamu harcamalarının, toplam sosyal harcamaların ve sosyal koruma harcamaların gelir dağılımı (Gini katsayısı) üzerinde olumlu ve istatistiksel olarak anlamlı etkisini tespit etmiştir (İlgün, 2015: 493-503-509). Fournier ve Johansson (2016), OECD ülkeleri için 1988-2012 dönemi kapsamında gerçekleştirdikleri panel veri analizi sonucunda yoksullara yönelik aile yardımları ve sübvansiyonlar ile çocuk bakımına yönelik kamu harcamalarının eşitsizliği azalttığını bulgulamışlardır (Fournier ve Johansson, 2016: 3-12-30). Eroğlu ve diğerleri (2017), 21 OECD ülkesi için 2004-2011 döneminde kamu sosyal yardım harcamalarının gelir dağılımı (Gini katsayısı) üzerindeki etkisini panel veri analiziyle araştırmışlardır. Analiz sonuçlarına göre sosyal yardım harcamaları arttığında gelir dağılımı eşitsizliği azalmaktadır (Eroğlu vd., 2017: 335-343). Ulu (2018), 21 OECD ülkesi kapsamında kamu sosyal harcamalarının gelir eşitsizliği üzerindeki etkilerini araştırmıştır. 2004-2011 dönemi için gerçekleştirdiği panel veri analizi sonuçlarına göre kamu sosyal harcamaları eşitsizliği pozitif yönde etkilemektedir. Buna göre sosyal harcamalar arttığında gelir eşitsizliği azalmaktadır (Ulu, 2018: 184-185). D'Agostino ve diğerleri (2020), sosyal transferlerin harcanabilir gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini analiz etmişlerdir. 26 OECD ülkesi kapsamında 1980-2015 dönemi verileriyle yapılan panel veri analizi sonuçlarına göre sosyal transferlerdeki %1'lik bir artış gelir eşitsizliğini %0,5 puan azaltmaktadır (D'Agostino vd., 2020: 313). Kalkavan ve Ersin (2020), OECD ülkeleri kapsamında 1980-2015 dönemi için sosyal harcamalar ve Gini katsayısı arasındaki ilişkiyi Pedroni ve Kao Panel Eşbütünlük ve Dumitrescu-Hurlin Panel nedensellik yöntemleri ile analiz etmişlerdir. Analiz sonuçlarına göre, çalışmaya dâhil edilen 15 OECD ülkesinde sosyal harcamalar ve gelir dağılımı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (Kalkavan ve Ersin, 2020: 265-271).

AB ülkelerini ele alan çalışmalar kapsamında Ersoy ve Baykal (2016), 27 AB ülkesine ait 2004-2014 dönemi

verilerinden hareketle panel veri analizi gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre işsizliğin artması ve sosyal yardımların azalması durumunda gelir adaletsizliği (Gini) artış göstermektedir (Ersoy ve Baykal, 2016: 27). Solmaz ve Avcı (2017), yirmi altı Avrupa Birliği ülkesini 2005-2013 dönemi için inceledikleri araştırmaları kapsamında sosyal koruma harcamalarının gayrisafi yurtiçi hâsıla (GSYH) içindeki payı arttıkça yoksulluk oranlarının azaldığı bulgusuna ulaşmışlardır. İstatistiki göstergelerin analizinden hareketle yirmi altı AB ülkesinden yirmisinde sosyal koruma harcamalarının yoksulluk oranlarını azalttığını göstermişlerdir (Solmaz ve Avcı, 2017: 46-66). Dobre ve diğerleri (2019), kurumsal göstergelerin eşitsizlik (Gini katsayısı) üzerindeki etkisini araştırmışlardır. AB-28 grubu için Pearson korelasyon sonuçları dikkate alındığında Gini katsayısı ve kurumsallık düzeyi (skorları) arasında negatif bir ilişki bulunmaktadır. Avrupa Birliği ülkelerini Kurumsalcılık kapsamında kapsayıcı ve dışlayıcı ülkeler şeklinde sınıflandırarak gerçekleştirdikleri panel veri analizleri sonucunda ise dışlayıcı ülkeler grubunda gelir eşitsizliğini azaltmaya yönelik stratejilerin etkilerinin sınırlı kaldığını tespit etmişlerdir. Elverişli kurumsal koşulların bulunduğu ülkelerde sosyal koruma harcamalarının daha etkin sonuçlar doğurduğunu ve 1 birimlik sosyal harcama artışının Gini katsayısını 0,27 azalttığını bulmuşlardır (Dobre vd., 2019: 59-68-72). Birlik üyesi olup olmadıklarını dikkate almaksızın Guzi ve Kahanec (2018), 30 Avrupa ülkesi üzerine 2004-2015 dönemi için gerçekleştirdikleri araştırma sonucunda gelir eşitsizliği ve kamu harcamalarının milli gelire oranı şeklinde hesaplanan kamu sektörü büyüklüğü arasında nedensel bir ilişki tespit etmişlerdir. Analizlere göre kamu harcamaları ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişki negatif işaretlidir (harcamalar arttıkça eşitsizlik azalmaktadır). Guzi ve Kahanec, partiler arası kutuplaşmanın artan gelir eşitsizliklerine karşı mücadeleyi zayıflatacağı üzerine vurgu yapmaktadırlar (Guzi ve Kahanec, 2018: 1-4). Yardımcıoğlu ve Yayla (2020) da, yedi Orta ve Doğu Avrupa ülkesi için 2005-2017 dönemine ait Gini katsayısı, sosyal koruma harcamaları ve emekli maaşları göstergelerini kullanarak panel veri analizi gerçekleştirmişlerdir. Analiz sonucunda emekli maaş ödemelerinin gelir dağılımı üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve negatif bir etkiye sahip olduğunu ancak sosyal koruma harcamalarının gelir dağılımı üzerinde istatistiki olarak anlamlı bir etkisinin olmadığını tespit etmişlerdir (Yardımcıoğlu ve Yayla, 2020: 34-40).

Gelişmişlik düzeyini dikkate alarak gerçekleştirilen çalışmalardan Anderson ve diğerleri (2017), düşük ve orta gelir düzeyine sahip ülkeler için meta-regresyon analizi gerçekleştirmişlerdir. Sonuçlar kamu harcamaları ile eşitsizlik arasında orta düzey bir ilişkiye işaret ederken sosyal refah ve diğer sosyal harcamalar söz konusu olduğunda bu ilişkinin güçlendiğini işaret etmektedir (Anderson vd., 2017: 961). Balseven ve Tuğcu (2017), 17 gelişmekte olan ve 30 gelişmiş ülke kapsamında 1990-2014 dönemi için gerçekleştirdikleri çalışmalarında panel veri tahmincisini kullanarak gelişmekte olan ülkelerde vergi

gelirlerinin ve gelişmiş ülkelerde ise sosyal yardımların gelir eşitsizliğini azalttığını belirlemişlerdir (Balseven ve Tuğcu, 2017: 377). Sánchez ve Pérez-Corral (2018), 28 Avrupa Birliği ülkesi kapsamında ve yükselen ekonomiler-diğer ekonomiler ayrımına göre 2005-2014 dönemi için uyguladıkları dinamik panel modeli sonuçlarına göre yükselen ekonomilerde sağlık ve sosyal koruma harcamaları ile eşitsizlik arasında ters yönlü bir ilişkiyi bulmuşlardır. Diğer ülkelerde ise bu ilişki yalnızca sosyal koruma harcamaları için geçerlidir (Sánchez ve Pérez-Corral, 2018: 133). Topuz ve Doğan (2020), 39 ülkeyi gelir eşitsizlik seviyelerine göre değerlendirdikleri çalışmalarında Toda-Yamamoto testine dayanan Emirmahmutoğlu-Köse (2011) panel nedensellik testinden yararlanmışlardır. 1995-2016 dönemi verileriyle gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre gelir eşitsizliği yüksek olan ülkelerde transfer harcamalarından gelir eşitsizliğine doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisi, gelir eşitsizliği düşük olan ülkelerde ise çift yönlü nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir (Topuz ve Doğan, 2020: 549). Doumbia ve Kinda (2019) ise gelir grubu ayrımı yapmaksızın 83 ülke kapsamında panel veri analizi gerçekleştirmiş ve analiz sonucunda harcamaların sosyal koruma ve altyapıya yönelik yeniden dağıtımının gelir eşitsizliklerini azalttığını tespit etmişlerdir. Bu etki özellikle de söz konusu harcamaların finansmanının savunma harcamalarındaki kesintiyle sağlanması durumunda ortaya çıkmaktadır. Harcamaların sosyal koruma ve altyapı harcamaları aleyhine diğer harcamalara yönelik yeniden tahsisi ise eşitsizliği arttırmaktadır. Analiz sonuçlarına göre sosyal koruma harcamalarındaki %1'lik bir artış Gini katsayısında %0,3 oranında bir azalmaya neden olmaktadır. Altyapı harcamalarındaki %1'lik artış ise Gini katsayısını %0,8 azaltmaktadır (Doumbia ve Kinda, 2019: 1-12). Aktaş ve Dokuzoğlu (2021), 1996-2018 dönemi kapsamında sosyal transfer harcamaları ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi test etmek üzere Dumitrescu-Hurlin panel nedensellik analizinden yararlanmışlardır. Gini katsayısının bağımlı değişken olarak kullanıldığı araştırma sonuçlarına göre, hem yüksek gelir grubuna dâhil ülkelerde hem de yüksek-orta ve düşük-orta gelir grubuna dâhil ülkelerde sosyal transfer harcamaları ve gelir eşitsizliği arasında çift yönlü nedensellik ilişkisi bulunmaktadır (Aktaş ve Dokuzoğlu, 2021: 119).

Literatür taraması, sosyal harcamalar ve eşitsizlik arasında genellikle ters yönlü bir ilişkinin varlığını göstermektedir. Diğer taraftan sosyal harcamalar ve vergilerin eşik değerlerinin araştırılması bakımından bir boşluğun varlığını da ortaya koymaktadır. Dolayısıyla bu çalışmanın, ilgili eksiğin doldurulması bakımından literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Tablo 5. Sosyal Harcamalar ile Eşitsizlik İlişkisine Yönelik Literatür Özeti

Araştırmacı	Kapsam	Yöntem	Sonuç
Ülkeler temelinde yapılan çalışmalar			
Vedder, Gallaway ve Sollars (1988)	ABD ekonomisi için 1979 yılına ait veriler	Yatay kesit analizi	Kamu yardımlarındaki ve vergilerdeki artış belirli bir aralıkta eşitsizliği azaltmaktadır.
Kozuharov ve Petkovski (2017)	Makedonya için 2002-2014 dönemi kapsamında	Regresyon ve korelasyon analizi	Eşitsizlik ve sosyal harcamalar arasında anlamlı bir bağ bulunmaktadır.
Alamanda (2020)	Endonezya'daki 33 bölgeye ilişkin 2005-2017 dönemi	Panel veri analizi	Sosyal yardımlar, sübvansiyonlar, ve bağışlar gelir eşitsizliğinin azaltılmasında anlamlı bir etkiye sahip değildir.
Ülke grupları temelinde yapılan çalışmalar			
İlgün (2015)	17 OECD ülkesi kapsamında 1995-2012 dönemi	Panel veri analizi	Toplam sosyal harcamalar ile sosyal koruma harcamalarının gelir dağılımı üzerinde olumlu ve istatistiksel olarak anlamlı etkisi bulunmaktadır.
Ersoy ve Baykal (2016)	27 AB ülkesine ait 2004-2014 dönemi	Panel veri analizi	İşsizliğin artması ve sosyal yardımların azalması durumunda gelir adaletsizliği artış göstermektedir
Eroğlu, Altaş, Ün ve Ulu (2017)	21 OECD ülkesi için 2004-2011 dönemi	Panel veri analizi	Sosyal yardım harcamaları arttığında gelir dağılımı eşitsizliği azalmaktadır
Solmaz ve Avcı (2017)	2005-2013 dönemi 26 Avrupa Birliği ülkesi kapsamında	İstatistiki göstergelerin değerlendirilmesi	Sosyal koruma harcamalarının gayrisafi yurtiçi hâsıla (GSYH) içindeki payı arttıkça yoksulluk oranları azalmaktadır.
Guzi ve Kahanec (2018)	30 Avrupa ülkesi için 2004-2015 dönemi	Nedensellik analizi	Kamu harcamaları arttıkça gelir eşitsizliği azalmaktadır.
Sánchez ve Pérez-Corral (2018)	28 Avrupa birliği ülkesi kapsamında 2005-2014 dönemi için	Dinamik panel veri analizi	Sağlık ve sosyal koruma harcamaları ile eşitsizlik arasında ters yönlü bir ilişki bulunmaktadır.
Ulu (2018)	21 OECD ülkesi kapsamında 2004-2011 dönemi için	Panel veri analizi	Sosyal harcamalar arttığında gelir eşitsizliği azalmaktadır.
Dobre, Jianu, Bodislaw, Radulescu ve Burlacu (2019)	AB-28 grubu için 2010-2016 dönemi	Korelasyon analizi	1 birimlik sosyal harcama artışı Gini katsayısını 0,27 azaltmaktadır.
Yardımcıoğlu ve Yayla (2020)	7 Orta ve Doğu Avrupa ülkesi için 2005-2017 dönemi	Panel veri analizi	Emekli maaş ödemeleri gelir dağılımını iyileştirmekte iken sosyal koruma harcamalarının gelir dağılımı üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.
D'Agostino, Pieroni, ve Scarlato (2020)	26 OECD ülkesi için 1980-2015 dönemi	Panel veri analizi	Sosyal transferlerdeki %1'lik bir artış gelir eşitsizliğini %0.5 puan azaltmaktadır.
Kalkavan ve Ersin (2020)	OECD ülkeleri kapsamında 1980-2015 dönemi	Pedroni ve Kao Panel Eşbütünlüme ve Dumitrescu-Hurlin Panel nedensellik yöntemleri	Sosyal harcamalar ve gelir dağılımı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
Gelişmişlik düzeyi kapsamında gerçekleştirilen çalışmalar			
Anderson vd. (2017)	Düşük ve orta gelir düzeyine sahip ülkeler	Meta-regresyon analizi	Sosyal harcamalar ile eşitsizlik arasında güçlü bir ilişki vardır.
Balseven ve Tuğcu (2017)	17 gelişmekte olan ve 30 gelişmiş ülke kapsamında 1990-2014 dönemi	Panel veri tahmincisi	Gelişmekte olan ülkelerde vergi gelirleri ve gelişmiş ülkelerde sosyal yardımlar gelir eşitsizliğini azaltmaktadır.
Doumbia ve Kinda (2019)	83 ülke kapsamında	Panel veri analizi	Sosyal koruma harcamalarındaki %1'lik bir artış Gini katsayısında %0.3 oranında bir azalmaya neden olmaktadır.
Topuz ve Doğan (2020)	Farklı gelişmişlik düzeyine sahip 39 ülke 1995-2016 dönemi	Emirmahmutoğlu-Köse (2011) panel nedensellik testi	Gelir eşitsizliği yüksek olan ülkelerde transfer harcamalarından gelir eşitsizliğine doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisi, gelir eşitsizliği düşük olan ülkelerde ise çift yönlü nedensellik ilişkisi bulunmaktadır.
Aktaş ve Dokuzoğlu (2021)	Yüksek, yüksek-orta ve düşük-orta gelir grubuna dâhil ülkeler	Dumitrescu-Hurlin panel nedensellik analizi	Sosyal transfer harcamaları ve gelir eşitsizliği arasında çift yönlü nedensellik ilişkisi bulunmaktadır

6. Veri Seti ve Yöntem

Çalışma kapsamında, sosyal harcamaların eşitsizlik üzerindeki etkisini test etmek üzere 20 OECD ülkesine ait 2004-2017 dönemi verilerinden yararlanılarak panel veri analizi gerçekleştirilmiştir. Eşitsizlik göstergelerine 2004 yılı öncesinde ve 2017 sonrasında erişilememesi ve tüm ülkeler için eşitsizlik verilerine tam erişim sağlanamaması sebepleriyle panel veri analizi 20 OECD üyesi kapsamında gerçekleştirilebilmiştir. Analizde kullanılan değişkenler ve anlamları Tablo 6'da aktarılmaktadır.

Tablo 6. Analizde Kullanılan Değişkenler ve Açıklamaları

Değişken kısaltması	Açıklama
PAY	En yoksul %20'de yer alanların gelir payı
VG	Toplam vergi gelirinin GSYH içindeki payı
SH	Sosyal harcamaların milli gelir içindeki payı
IS	İşsizlik oranı

PAY değişkeni, Lorenz eğrisiyle bağlantılı olarak toplumda en düşük gelire sahip yüzde yirmilik dilimde yer alanların toplam gelirden elde ettikleri payı temsil edilmektedir. Lorenz eğrisi nüfusun en yoksul %x'inin farklı x değerleri için gelirden aldıkları payı göstermektedir. Örneğin nüfusun en yoksul %20'sinin, toplam gelirin %6'sını elde etmesi gibi. Bu iki oran birbirine ne kadar yakınsa eşitlik o kadar artmaktadır. Buna göre örneğin en yoksul %20'nin gelirden aldığı pay %20 olduğunda tam eşitliğin varlığından söz edilmelidir (McKay, 2002: 3).

Lorenz eğrisine ilişkin açıklamalardan hareketle en yoksul %20 dilimindeki nüfusun elde etmiş olduğu payda bir artış olduğunda gelir eşitsizliğinin azalması, en yoksul %20'lik nüfusun elde etmiş olduğu payda bir azalma olduğunda ise gelir eşitsizliğinin artması söz konusudur.

Toplanan vergi gelirlerinin gayri safi yurt içi hâsıla içindeki payını ifade eden vergi geliri değişkeni (VG) ile eşitsizlik göstergesine ait veriler Dünya Bankası resmi internet sayfasından elde edilmiştir.

Sosyal harcamalar değişkeni (SH) nakdi ve aynı yardımlar ile sosyal amaçlı vergi indirimlerinin milli gelir içindeki payından oluşmaktadır. Söz konusu yardımdan yararlananlar düşük gelirli, yaşlılar, engelliler, hastalar ve işsizlerdir. Burada kamunun sunmuş olduğu sosyal yardımlardan söz edilmektedir ve özel kesimce sağlanan sosyal yardımlar bu göstergeye dâhil edilmemektedir (OECD). Sosyal harcamalar değişkenine ait veriler OECD veri tabanından elde edilmiştir.

İşsizlik değişkeni (IS) işgücünün çalışma dışında kalan ancak iş arayan ve çalışmaya hazır durumda olan yüzdelik kısmını ifade etmektedir. İşsizlik oranı verileri Dünya Bankası veri tabanından elde edilmiştir.

Araştırmaya dâhil edilen değişkenler kapsamında kurulan model, 1 numaralı eşitlikte yer almaktadır.

$$PAY = \beta_0 + \beta_1 SH_{it} + \beta_2 SH_{it}^2 + \beta_3 VG_{it} + \beta_4 VG_{it}^2 + \beta_5 IS_{it} + \mu_{it} \quad (1)$$

Modelde "u" rassal hata terimini ifade etmektedir. Kuadratik ilişkinin varlığına yönelik tahmin doğru ise modelde yer alan β_2 ve β_4 katsayılarının işaretinin negatif olması beklenmektedir (Vedder vd., 1988: 289). Yine β_5 katsayısının işaretinin de negatif olması beklenirken, β_1 ve β_3 katsayılarının ise pozitif işaretli olması beklenmektedir.

7. Analiz

Panel veri analizlerinde sahte regresyon sorununun engellenebilmesi için serilerin durağan olduğu seviyenin belirlenmesi gerekmektedir. Ancak panel veri analizlerinde zaman serisi analizlerinden farklı olarak değişkenlerin durağan olduğu seviyeyi belirlemek için değişkenlere yatay kesit bağımlılığı ve homojenlik testlerinin yapılması gerekmektedir (Turgut ve Uçan, 2019: 8). Homojenlik testinin yapılması, yatay kesit bağımlılığı test yönteminin belirlenmesi bakımından önem taşımaktadır.

Homojenlik testi, modeldeki eğim katsayılarının homojen yapıya mı yoksa heterojen yapıya mı sahip olduğunu araştırmayı hedeflemektedir. Çalışmada homojenlik testini gerçekleştirmek amacıyla Hsiao (1986) testinden yararlanılmıştır. Hsiao testi H_1 , H_2 ve H_3 olmak üzere üç farklı hipotez varsayımı altında çalışmaktadır. Bu varsayımlara göre H_1 hipotezi katsayıların homojen olduğunu, alternatif hipotez ise heterojen olduğunu ifade etmektedir. H_2 hipotezi de H_1 hipotezi gibi homojenliğin varlığını savunmakta ve alternatifinin heterojen olduğunu ifade etmektedir. H_3 hipotezi diğer hipotezlerden farklı olarak alternatifinin kısmi heterojen olduğu varsayımına dayanmaktadır (Turgut ve Uçan, 2019: 10).

Tablo 7. Hsiao Homojenlik Testi Sonuçları

Hipotez	F-istatistiği	Olasılık değeri
H_1	24.28383	0.0000
H_2	3.380140	0.0000
H_3	68.26788	0.0000

Tablo 7'de yer alan analiz sonucu dikkate alındığında homojenliği kabul eden her üç hipotezin de %5 anlamlılık düzeyinde reddedildiği anlaşılmaktadır. Bu olasılık değerleri çerçevesinde H_1 ve H_2 hipotezleri reddedilmekle birlikte alternatifleri heterojenlik kabul edilmektedir. Diğer yandan H_3 hipotezinin alternatifi olan kısmi heterojenlik kabul edilip katsayıların heterojen olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Turgut ve Uçan, 2019: 10). Bu kapsamda yatay kesit bağımlılığı testinin heterojen yapıya uygun bir yöntemle gerçekleştirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Yatay kesit bağımlılığını test için kullanılacak olan modelin seçiminde homojenlik durumu yanında zaman (T) ve yatay kesit (N) büyüklükleri de önem arz etmektedir. Buna göre $T > N$ ise Breusch ve Pagan (1980) tarafından geliştirilen Lagrange Çarpmanı (LM) testinin, $T < N$ ise Peseran (2004) yatay kesit bağımlılığı (CD) testi, Friedman (1937) istatistiği veya Frees (1995) tarafından önerilen test istatistiğinin kullanılması uygundur. Peseran, Friedman ve Frees testlerinin her üçü de $T < N$ durumunda geçerli olan

testlerdir ve hem dengeli hem de dengesiz panellerde kullanılabilir (De Hoyos ve Sarafidis, 2006: 483-484). Bu çalışmada heterojen/homojen ve durağan olmayan birçok panel veri modeli için kullanıma uygun olan ve $T(14) < N(20)$ durumu için de kullanılabilen Pesaran CD testinden faydalanılmıştır (de Hoyos ve Sarafidis, 2006: 485-486).

CD testi, kesit artıkları arasındaki korelasyon katsayılarının toplamına dayanmaktadır ve istatistiği aşağıdaki formülle hesaplanmaktadır (Guloglu ve Ivrendi, 2010: 384).

$$CD = \sqrt{\frac{2T}{N(N-1)}} \left(\sum_{i=1}^{N-1} \sum_{j=i+1}^N \hat{\rho}_{ij} \right) \quad (2)$$

Burada T zaman boyutunu, N yatay kesit boyutunu, $\hat{\rho}_{ij}$ korelasyon katsayısını temsil etmektedir. Test istatistiği standart normal dağılıma sahip olan CD testi, kalıntıların birimler arası korelasyon katsayısının karesini almak yerine korelasyonun kendisini kullanmaktadır (Guloglu ve Ivrendi, 2010: 384; Koç ve İşlek, 2020: 289). Bu test için oluşturulan hipotezler aşağıda yer almaktadır.

$H_0: \hat{\rho}_i = 0$ (Yatay kesit bağımlılığı yoktur).

$H_1: \hat{\rho}_i \neq 0$ (Yatay kesit bağımlılığı vardır).

Tablo 8. Pesaran Test İstatistiği Sonuçları

Değişkenler	Test İstatistiği	Olasılık Değeri
PAY	2.827640	0.0047
SH	22.55771	0.0000
SHK	21.76520	0.0000
VG	2.150975	0.0315
VGK	2.066238	0.0388
IS	14.99528	0.0000

Tablo 8'de aktarılan ve değişkenler temelinde gerçekleştirilen test sonuçları kapsamında hata terimlerinde yatay kesit bağımlılığının olmadığına yönelik boş hipotez ret edilmiştir. Buna göre modelde kullanılan değişkenlerde yatay kesit bağımlılığı sorunu bulunmaktadır.

Yatay kesit bağımlılığı, gerçekleştirilecek olan birim kök testlerinin belirlenmesinde etkili olmaktadır. Eğer panel veri setinde yatay kesit bağımlılığı söz konusu değilse birinci nesil birim kök testleri kullanılmaktadır. Ancak yatay kesit bağımlılığı sorununun bulunması halinde ikinci nesil birim kök testlerinin kullanılması uygun olacaktır (Çınar ve Öçalık, 2014: 5628). Yatay kesit bağımlılığının bulunması halinde kullanılması mümkün olan ikinci nesil birim kök testleri ise MADF (Taylor ve Sarno, 1998), SURADF (Breuer, Mcknown ve Wallace, 2002), Bai ve Ng (2004), CADF (Pesaran, 2006) ve PANKPSS (Carrion-I Silvestre vd. 2005)'tir (Yıldırım vd., 2013: 88).

Bu çalışmada yatay kesit bağımlılığı sorunu söz konusu olduğundan birim kök sınavında ikinci nesil birim kök testlerinin kullanılması gerekmektedir. İlgili kapsamda her ülkenin zaman etkilerinden farklı etkilendiğini varsayan ve mekansal otokorelasyonu dikkate alan CADF testi tercih edilmiştir. CADF testi $T > N$ ve $N > T$ durumlarında

kullanılabilmektedir (Pesaran, 2007; 269). CADF ile serilerin durağanlığı, panelin geneli için ve her bir yatay kesit için ayrı ayrı da hesaplanabilmektedir (Yıldırım vd., 2013: 88). Çalışmada $N=20$ ve $T=14$ için CADF testinden yararlanılmıştır. CADF, bireysel serilerin gecikme seviyelerinin yatay kesit ortalaması ve ilk farklarını içeren bir ADF regresyonudur. Bu regresyon denklemi 2 numaralı eşitlikteki gibidir (Güngör, 2021: 73).

$$\Delta y_{it} = \alpha_i + \beta_i y_{it-1} + \theta_i \bar{y}_{t-1} + \sigma_i \bar{y}_t + \mu_{it} \quad (3)$$

Denklemdaki \bar{y} , N gözlem sayısının zamana göre ortalamasını ifade etmektedir. Testin hipotezleri aşağıdaki şekilde kurulmaktadır.

$H_0: \beta_i = 0$ (Bütün paneller için seri birim kök içermektedir-durağan değildir).

$H_1: \beta_i < 0$ (Bütün paneller için seri birim kök içermemektedir-durağandır).

CADF testi kapsamında elde edilen sonuçlar Tablo 9'da belirtilmektedir.

Tablo 9. Sabitte ve Trendde CADF Birim Kök Testi Sonuçları

Değişkenler	Sabitte	Sabitte ve Trendde
SH	-3.507(1)***	-3.658(1)***
SHK	-3.280(1)***	-3.344(1)***
VG	-2.725(1)***	-2.997(1)***
VGK	-2.590(1)***	-2.866(1)***
IS	-2.253(1)***	-3.432(2)***
PAY	-2.108(0)*	-3.062(0)***

Not: Parantez içi rakamlar durağanlık derecelerini göstermektedir. *** %1 düzeyinde anlamlı, * %10 düzeyinde anlamlı

Tablo 9'da aktarılan test sonuçlarına göre, en yoksul %20 dilimindeki nüfusun elde etmiş olduğu pay (PAY) değişkeni dışındaki değişkenlerin düzey değerlerinde durağan olmadıkları kabul edilmektedir. Durağan olmayan değişkenler için gerekli fark işlemi uygulanarak durağanlıklarının sağlandığı görülmektedir.

Durağanlık tespitinden sonra her bir değişkenin bireysel etkisini ortaya koyabilmek amacıyla hangi panel veri analizi yönteminin kullanılacağına tespiti gerekmektedir. Bunu belirlemek üzere Hausman testi kullanılmıştır. Hausman testinde yokluk hipotezi (H_0) rassal etki modeli, alternatif hipotez (H_1) ise sabit etki modeli kullanılmalıdır şeklinde kurulmaktadır.

Tablo 10. Hausman Test İstatistiği Sonucu

Test	Ki-Kare İstatistiği	Olasılık
Hausman	14.7008	0.0117

Tablo 10'da aktarılan Hausman testi sonucu değerlendirildiğinde rassal etkiler modelinin tercihini ifade eden boş hipotezin (H_0) %5 anlamlılık düzeyinde reddedilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Buna göre analizde sabit etkiler modelinin kullanılması uygundur.

Panel veri analizinde, modelde otokorelasyon ve değişen

varyans sorunlarının var olup olmadığının araştırılması gerekmektedir. Bu kapsamda, t dönemi ile önceki (t-1) dönem arasında bir korelasyon olup olmadığını test etmek üzere Wooldridge otokorelasyon testinden yararlanılmaktadır (Suryan, 2017: 41). Model birinci derece farkları içeren regresyonun artıklarını kullanmaktadır. Verilerin birinci derece farklarının alınması, zaman boyutunda ve sabitte gözlemlenen birim bazındaki etkileri geçersiz kılmaktadır (Drukker, 2003: 169).

$$\Delta y_{it} = \Delta X_{it} \beta_1 + \Delta \mu_{it} \quad (4)$$

Modelin dayandığı ve Δ 'nın birinci fark operatörünü ifade ettiği denklem 4 numaralı eşitlikte yer almaktadır. Sürecin başlangıcında regresyon denklemi parametrelerinin tahmini sonucunda $\hat{\mu}_{it}$ şeklindeki artıklar elde edilmektedir. Burada eğer μ_{it} otokorelasyon içermiyorsa korelasyon katsayısı $\text{Corr}(\mu_{it}, \mu_{it-1}) = -0.5$ değerine sahip olacaktır. Bu süreçte, birinci derece farkları alınmış değişkenlerin kendi gecikme düzeyleri ile modellenmesinden elde edilen artık değerler ($\hat{\mu}_{it}$) kendi gecikmeli değerleriyle ($\hat{\mu}_{it-1}$) modellenir ve gecikmeli artık değerlerine ait katsayıların -0.5'e eşit olup olmadığı sınanır (Wooldridge, 2002; akt. Açıkgöz, 2012: 170).

Tablo 11. Wooldridge Otokorelasyon Testi Sonucu

H ₀ : birinci dereceden otokorelasyon yoktur	
F(1, 19)	= 51.851
Prob > F	= 0.0000

Wooldridge testinde boş hipotez H₀: birinci dereceden otokorelasyon yoktur ve alternatif hipotez H₁: birinci derece otokorelasyon vardır şeklinde kurulmaktadır. Tablo 11'e göre olasılık değeri 0.05'ten küçük olduğu için boş hipotez reddedilmektedir. Buna göre modelde otokorelasyon sorunu bulunmaktadır (Nguyen vd., 2020: 421).

Modele ilişkin değişen varyans sınaması ise değiştirilmiş Wald testi ile gerçekleştirilmiştir. Değiştirilmiş Wald testi istatistiği aşağıdaki 5 numaralı denkleme göre belirlenmektedir (Baum, 2001: 101).

$$W = \sum_{i=1}^{N_g} \frac{(\hat{\sigma}_i^2 - \hat{\sigma}^2)^2}{V_i} \quad (5)$$

Burada N_g yatay kesit birimlerinin sayısını, $\hat{\sigma}_i^2$ "i" yatay kesitinin hata varyansını, V_i ise $\hat{\sigma}_i^2$ 'nin tahmin edilen varyansını ifade etmektedir (Baum, 2001: 101).

Tablo 12. Değiştirilmiş Wald Testi Sonuçları

H ₀ : $\hat{\sigma}_i^2 = \hat{\sigma}^2$ (tüm i'ler için)	
chi2 (20)	= 4821.51
Prob > chi2	= 0.0000

Wald testinde eğer boş hipotez reddedilirse değişen varyansın varlığı kabul edilmektedir. Wald testi sonuçlarının yer aldığı Tablo 12'ye göre olasılık değeri 0.05'ten küçük olduğu için boş hipotez reddedilmektedir. Buna göre modelde değişen varyans söz konusudur (Suryan,

2017: 41).

Modelde otokorelasyon ve değişen varyans problemiyle karşılaşıldığı için hata terimlerinin varyans-kovaryans matrisi birim matris olma özelliğini kaybetmektedir. İlgili kapsamda söz konusu iki varsayımdan sapmaların uygun bir yöntemle düzeltilerek tahmin edilmesi uygun bir yaklaşım olmaktadır. İlgili kapsamda standart hataları ve varyans-kovaryans tahminlerini hesaplarken, değişen varyans ve otokorelasyon sorunlarının bir arada bulunduğu ve durağanlığın sağlanmadığı durumlarda dirençli tahminlere olanak tanıyan Driscoll-Kraay (1998) standart hata düzeltmesi uygulanabilmektedir (Hoechle, 2007; Vogelsang, 2012: 303). Otokorelasyon ve değişen varyans problemlerinin bulunduğu durumlarda kullanılacak farklı yöntemler olmasına karşın (Newey-West ve panel corrected standart errors-PCSE gibi) bu çalışmada kullanılan yatay kesit ve zaman serisi özelliklerinden (T<N) dolayı Driscoll-Kraay yönteminin kullanılmasının daha uygun olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu test tekniğinden elde edilen bulgular Tablo 13'te sunulmaktadır.

Tablo 13. Sabit Etkiler Modeli Dirençli Tahmin Sonuçları

Bağımlı Değişken: PAY				
Açıklayıcı Değişkenler	Katsayı	Driscoll-Kraay Standart Hata	t İst.	Olasılık Değeri (p)
SH	.16749	.0344	4.86	0.000
SHK	-.00316	.0007	4.49	0.001
VG	-.07338	.0478	1.53	0.149
VGK	.00154	.0006	2.44	0.030
IS	-.08726	.0102	8.48	0.000
Sabit Terim (C)	7.2193	.9842	7.33	0.000
F istatistiği	37.63***			
Within R ²	0.3219			

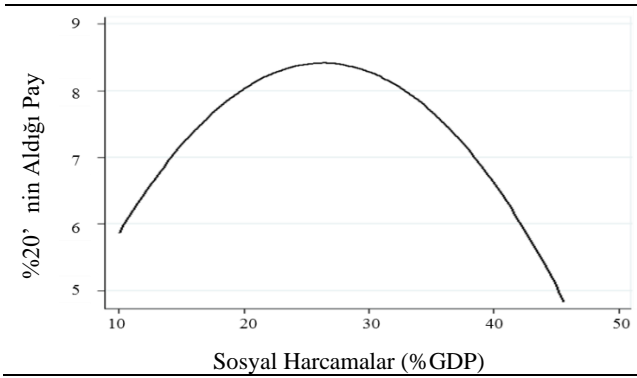
*** %1 düzeyinde anlamlı

Tablo 13'te yer alan dirençli tahmin sonuçlarına göre vergi gelirleri dışındaki açıklayıcı değişkenler eşitsizlik göstergesini anlamlı biçimde etkilemektedir. İşsizlik (ISSZ) ve sosyal harcamaların karesi (SHK) değişkenlerinin katsayılarının negatif olması, ilgili değişkenlerin toplumda en düşük %20'lik gelir diliminde yer alanların elde ettikleri geliri azaltıcı yönde tesir ettiğini göstermektedir. Buna göre işsizlik arttığında ve sosyal harcamalar belirli bir düzeyi aştığında toplumda en düşük gelir düzeyine sahip nüfusun elde ettiği pay azalmaktadır (gelir dağılımı adaleti bozulmaktadır). Sosyal harcamalar (SH) ve vergi gelirlerinin karesi (VGK) değişkeninin katsayısı ise pozitif ve istatistiksel olarak anlamlıdır. Buna göre sosyal harcamalar arttıkça ve vergi gelirleri belirli bir eşiği aştığında en düşük gelir dilimindeki %20'lik kesimin elde etmiş olduğu gelir payı artmaktadır. Vergi gelirlerinin toplam vergi gelirleri içindeki payı bakımından istatistiki olarak anlamlı sonuçlara ulaşılamamıştır. Vergi gelirlerinin karesi değişkeninin katsayısı pozitif ve anlamlıdır. Sonuç kapsamında vergi gelirlerinin gelir adaletini düzeltici etkisinin ortaya çıkabilmesi ancak belirli bir seviyeden sonra

mümkün olmaktadır. Analizler sonucunda sosyal harcamalara ilişkin elde edilen bulgular çalışmanın literatür başlığı altında yer alan ve Tablo 5'te aktarılan diğer çalışmalarla tutarlılık göstermektedir.

Test sonucuna göre, eşitsizlikteki değişimin yaklaşık %32'si ($R^2=0.32$) modeldeki bağımsız değişkenlerce açıklanabilmektedir. Gujarati ve Porter (2009), yatay kesit içeren analizlerde R^2 değerinin düşük olmasının normal karşılanması gereken bir durum olduğunu belirterek, açıklayıcı değişkenlerin katsayılarının teorik beklentiyle tutarlılığı ile katsayıların anlamlılığının önemine işaret etmektedirler (Gujarati ve Porter, 2009: 243).

Şekil 1. Sosyal Harcamalar-Eşitsizlik İlişkisinde Eşik Değer

Analiz sonucunda sosyal harcamaların belirli bir eşik değerin üzerinde olması durumunda eşitsizliğin bu durumdan olumsuz etkilendiği ve bu etkinin de istatistiki olarak anlamlı olduğu gözlemlenmişti. Sosyal harcamalar değişkeninin katsayıları dikkate alınarak yapılan hesaplamada⁶ söz konusu eşik değerin 26,5 olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle sosyal harcamaların milli gelir içindeki payı %26,5 düzeyini aştığında en düşük yüzde yirmide yer alanların toplam gelirden aldıkları pay azalmaktadır (eşitsizlik artmaktadır). Bu sonuç eşitsizlikleri azaltmak amacıyla olsa da kamu müdahalelerinin sınırsız bir şekilde uygulanmasının negatif etkisini ortaya koymaktadır. Oy maksimizasyonu amacıyla izlenen popülist politikalarla kamu sosyal harcamalarının artırılması belirli bir eşikte etkisiz hale gelmektedir. Bu çerçevede kamu politikalarının ihtiyaca cevap verecek şekilde planlanması kamu mali disiplininin sağlanması ve kamu harcamalarında etkinliğin tesisi için önem arz etmektedir.

8. Sonuç

Klasik iktisadi düşünce ve bu düşünceden esinlenmiş olan diğer yaklaşımlar, devletin başarısızlığı yaklaşımından hareketle piyasa işleyişine devlet müdahalesinin etkili sonuçlar doğurmayacağını ifade etmektedirler. Fonksiyonel maliye yaklaşımına göre ise devletin sahip olduğu araçları kullanarak piyasa işleyişine müdahalesinin çeşitli ekonomik ve sosyal amaçlarla kullanılması gerekmektedir.

Bu çalışma Vedder vd. (1988) tarafından kullanılan kuadratik model yardımıyla söz konusu iki yaklaşımın aynı

anda geçerli olabileceğinin ortaya konulmasını amaçlamıştır. Çalışma, kullanılan eşitsizlik göstergesi ve ülke grubu bakımından farklılaşmaktadır.

Bu çalışmada 2004-2017 dönemi verilerinden hareketle 20 OECD ülkesi kapsamında gerçekleştirilen panel veri analizi sonuçlarına göre sosyal harcamalar ve eşitsizlik arasında ters yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Ancak belirli bir düzeyin üstündeki sosyal harcamalar eşitsizliği olumsuz etkilemektedir. Tahmin edilen modelden elde edilen katsayılarından hareketle yapılan hesaplamada bu uç noktanın, gayrisafı yurt içi hâsılının %26,5'i olduğu tespit edilmiştir. Başka bir deyişle, bu düzeyi aştığında kamu sosyal harcamalarının artışı eşitsizliği olumsuz yönde etkilemeye başlamaktadır. Bu sonuç farklı iktisadi ve mali yaklaşımların her zaman bir çatışma içerisinde olmadığını ve ortaya konulan savunuların aynı anda geçerli olabileceğini işaret etmektedir.

Çalışma kapsamında vergi gelirlerinin milli gelir içerisindeki payının eşitsizlik üzerindeki olumlu etkisinin belirli bir eşik değerden sonra ortaya çıktığı gözlemlenmiştir. Hesaplanan eşik değer %23,82'dir. Toplanan vergi gelirlerinin toplumsal ihtiyaçların karşılanması kapsamında öncelikli olarak kamusal hizmetlerin sunumu için kullanılması ve daha yüksek vergi geliri elde edilmesiyle birlikte gelirlerin sosyal refah harcamalarına yönlendirilmesinin böyle bir sonucu ortaya çıkardığı düşünülmektedir.

Çalışmada eşitsizlikle ilgili ele alınan bir diğer değişken ise işsizlik olmuştur. İşsizlik düzeyinin artması düşük gelirli kesimlerin daha da zor duruma düşmesine neden olacaktır. Analiz sonuçlarına göre işsizlik oranı arttığında en yoksul %20'nin elde ettiği gelir payı azalmaktadır. Bu kapsamda analiz sonuçları iktisadi teoriyle tutarlılık göstermektedir.

Eşitsizlik modern ekonomik sistemlerde bireyciliği, inovasyonu ve girişimciliği teşvik eden bir gereklilik olarak görülmesine karşın yüksek boyutlardaki eşitsizlikler hem ekonomi hem de toplum bakımından zararlı sonuçlara yol açabilmektedir. Yüksek sosyal ve ekonomik eşitsizlikler yoksulluk seviyesini ve sosyal dışlanmayı arttırabilir (Kozuharov ve Petkovski, 2017: 50).

Eşitsizliğin azalması toplumsal kesimler arasındaki çatışmaları engelleyerek toplumsal huzur ve barışa katkı sağlayabilecektir. Diğer taraftan eşitsizliklerin azaltılması iktidarlar için sağlayacağı politik desteğin yanı sıra mükelleflerin vergiye gönüllü uyumunu da arttırabilir. Eşitsizliklerin varlığı önemli bir piyasa başarısızlığı örneğidir. Dolayısıyla bu alanda devlet müdahalesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Ancak bu müdahaleler sınırsız bir şekilde ve amaç dışı kullanıldığında kamu politikalarından beklenen sonuçların elde edilmesi mümkün olmayacak ve bu politikalar eşitsizlik üzerinde negatif etkiler yaratabilecektir.

Notlar

¹ Bu hipoteze göre kamu ekonomik faaliyetleri ile eşitsizlik

arasında fonksiyonel iktisadi-mali anlayışın öngördüğü şekilde bir ilişki bulunmamaktadır ve dolayısıyla eşitsizliği azaltmada etkili olmamakta, hatta kamu müdahaleleri eşitsizliği arttırmaktadır.

² Avusturya, Belçika, Çekya, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İsveç, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Norveç, Polonya, Portekiz, Slovenya, Türkiye, Yunanistan.

³ Kuadratik regresyon x ve y gibi iki değişken arasındaki ilişkinin konveks (U şeklinde) ya da konkav (ter U şeklinde) bir eğri oluşturacak biçime sahip olup olmadığını araştırmak üzere yararlanılan bir yöntemdir. Bu şekilde fonksiyondaki minimum ve maksimum değerler ile dönüm noktalarının tespiti yapılabilmektedir (Rosenblad, 2020: 1). Gelir eşitsizliği ve ekonomik kalkınma arasındaki ilişkinin konkav olduğunu ileri süren Kuznet hipotezi bu konuda verilebilecek iyi bir örnektir. Buna göre ekonomik kalkınmanın ilk aşamalarında gelir eşitsizliği bozulurken belirli bir noktadan sonra eşitsizlik azalmaktadır (Rosenblad, 2020: 1).

⁴ Örneğin İskandinav ülkelerinde geçmişten bugüne eşitliğe ve bu kapsamda sosyal harcamalara özel önem verilmektedir (Beck ve Mozdzeń, 2020).

⁶ Yeniden dağıtım genellikle eşitsizliğin azaltılmasıyla eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle vergi ve yardımlar eğer eşitsizliği azaltıyorsa yeniden dağıtıcı olarak ifade edilirler. Burada yüksek gelirli gruptan düşük gelirli gruba bir transfer yapılmış olması gerekmemektedir (Immerovoll ve Richardson, 2011).

⁶ $-b/(2*b_2)$ formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Formülde yer alan “b” sosyal harcamalar değişkeninin katsayısını ifade etmektedir.

Kaynakça

Açıkgöz, E. (2012). *Finansal Sıkıntıyı Belirleyen Faktörlerin Tespiti: İMKB İmalat Sektörü Uygulaması*. Bülent Ecevit Üniversitesi SBE İşletme Anabilim Dalı Doktora Tezi, Zonguldak.

Aktan, C.C. (2019). Devlet Felsefesi: Eleştirel Düşünceler. *Emek ve Toplum*, 8(22), 239–254.

Aktaş, E. E., & Dokuzoğlu, S. (2021). Sosyal Transfer Harcamaları-Gelir Eşitsizliği İlişkisi: Karşılaştırmalı Panel Nedensellik Analizi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 59, 119–140.

Alamanda (2020). The Effect of Government Expenditure. *Info Artha*, 4(1), 1–11.

Alesina, A., & Perotti, R. (1996). Income Distribution, Political Instability, and Investment. *European Economic Review*, 40, 1203–1228.

Babones, S. J. (2008). Income Inequality and Population Health: Correlation and Causality. *Social Science and Medicine*, 66(7), 1614–1626.

Balseven, H., & Tuğcu, C. T. (2017). Analyzing the Effects of Fiscal Policy on Income Distribution: A Comparison between Developed and Developing Countries. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 7(2), 377–383.

Barber, J. G. (2001). Relative Misery and Youth Suicide. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 35, 49–57.

Baum, C. F. (2001). Residual Diagnostics for Cross-section Time Series Regression Models. *The Stata Journal*, 1(1), 101–104.

Beck, K., & Mozdzeń, M. (2020). Institutional Determinants of Budgetary Expenditures. A BMA-Based Re-Evaluation of Contemporary Theories for OECD Countries. *Sustainability*, 12(10), 4104.

Cobham, A., Schlögl, L., & Sumner, A. (2016). Inequality and the Tails: The Palma Proposition and Ratio. *Global Policy*, 7(1), 25–36.

Çakmak, O. (2010). Kamu Maliyesinde Seçme Yazılar. İçinde: Tolga Saruç, Temel Gürdal, Nurullah Altun (Ed.), *İktisat Teorisi Açısından Kamu Girişimciliği ve Özel Girişimcilik: Karşılaştırmalı Bir Analiz* (s. 367–416). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Yayınları.

Çınar, S., & Öçalık, M. (2014). Gelişmekte Olan Ülkelerde Mali Sürdürülebilirlik: Panel Veri Analizi. *Journal of Yasar University*, 9(33), 5597–5622.

Dabla-Norris, E., Kochhar, K., Suphaphiphat, N., Ricka, F., & Tsounta, E. (2015). *Causes and Consequences of Income Inequality: A Global Perspective* (15/13; IMF Staff Discussion Note).

D’Agostino, G., Pieroni, L., & Scarlato, M. (2020). Social Transfers and Income Inequality in OECD Countries. *Structural Change and Economic Dynamics*, (52), 313–327.

Dahan, M., & Strawczynski, M. (2013). Fiscal Rules and the Composition of Government Expenditures in OECD Countries. *Journal of Policy Analysis and Management*, 32(3), 484–504.

De Hoyos, R. E., & Sarafidis, V. (2006). Testing for Cross-sectional Dependence in Panel-data Models. *The Stata Journal*, 6(4), 482–496.

Dobre, I., Jianu, I., Bodislav, D. A., Radulescu, V., & Burlacu, S. (2019). The Implications of Institutional Specificities on the Income Inequalities Drivers in European Union. *Economic Computation and Economic Cybernetics Studies and Research*, 53(2), 59–76.

Doumbia, D., & Kinda, T. (2019). Reallocating Public Spending to Reduce Income Inequality: Can It Work? (*IMF Working Paper No. 19/188*).

Du, G., Sun, C., & Fang, Z. (2015). Evaluating the Atkinson Index of Household Energy Consumption in China. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, (51), 1080–1087.

Easterlin, R. A. (1974). Does Economic Growth Improve the Human Lot? Some Empirical Evidence. In P. A. David & M. W. Reder (Eds.), *Nations and Households in*

- Economic Growth: Essays in Honor of Moses Abramovitz* (pp. 89–125). Academic Press.
- Eibner, C., & Evans, W. N. (2005). Relative Deprivation, Poor Health Habits, and Mortality. *Source: The Journal of Human Resources*, 40(3), 591–620.
- Eroğlu, N., Altaş, D., Ün, T., & Ulu, M. İ. (2017). OECD Ülkelerinde Sosyal Yardım Harcamalarının Gelir Dağılımına Etkisi: Panel Veri Analizi. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 3(3), 335–354.
- Ersoy, İ., & Baykal, B. (2016). The Impact of Selected Economic Determinants on Income Inequality: The Case of The EU. *Marmara Journal of European Studies*, 24(1), 27–42.
- Fletcher, M., & Guttman, B. (2013). Income Inequality in Australia. *Economic Roundup*. (2), 35–54.
- Fournier, J.-M., & Johansson, A. (2016). The Effect of the Size and the Mix of Public Spending on Growth and Inequality (Economics Department Working Paper No. 1344).
- Goudswaard, K., & Caminada, K. (2010). The Redistributive Effect of Public and Private Social Programmes: A Cross-Country Empirical Analysis, *International Social Security Review*. (63), 1–19.
- Gujarati, D. N., & Porter, D. (2009). *Basic Econometrics* (5th ed.). New York: The McGraw-Hill.
- Guloglu, B., & Ivrendi, M. (2010). Output Fluctuations: Transitory or Permanent? The Case of Latin America. *Applied Economics Letters*, 17(4), 381–386.
- Guzi, M., & Kahanec, M. (2018). *Income Inequality and the Size of Government: A Causal Analysis* (IZA Discussion Paper Series No. 12015), Bonn.
- Güder, Süleyman (2020). Eşitsizlikle Mücadelede Başka Bir Yol Mümkün. *İnsan ve Toplum*, 4(10), 471–504.
- Hoechle, D. (2007). Robust Standard Errors for Panel Regressions with Cross-Sectional Dependence. *Stata Journal*, 7(3), 281–312.
- Immervoll, H., & Richardson, L. (2011). *Redistribution Policy and Inequality Reduction in OECD Countries: What Has Changed in Two Decades?* (No. 122; OECD Social, Employment and Migration Working Papers).
- İlgün, M. F. (2015). Kamu Sosyal Harcamalarının Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkisi: OECD Ülkelerine Yönelik Panel Veri Analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(4), 493–516.
- Jajkovicz, O., & Drobiszová, A. (2015). The Effect of Corruption on Government Expenditure Allocation in OECD Countries. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 63(4), 1251–1259.
- Journard, I., Pisu, M., & Bloch, D. (2012). Tackling Income Inequality: The Role of Taxes and Transfers. *OECD Journal: Economic Studies*, 2012(1), 37-70.
- Kalkavan, H., & Ersin, İ (2020). Sosyal Harcamalar ile Gelir Dağılımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: OECD Üzerine Bir Uygulama. *Sosyal Güvence Dergisi*, (17), 265–282.
- Koç, K., & İşlek, H. (2020). BRICS-T Ülkelerinde Tarımsal Destekler ve Tarımsal Üretim Arasındaki Nedensellik İlişkisi: Bootstrap Nedensellik Analizi. *Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi*, 6(12), 284–295.
- Kozuharov, S., & Petkovski, V. (2017). The Impact of Social Transfers on Inequality Measured by GINI Index: The Example of Macedonia. *UTMS Journal of Economics*, 9(1), 46–61.
- Lindert, P. H. (1996). What Limits Social Spending? *Explorations in Economic History*, 33(1), 1–34.
- McKay, A. (2002). *Defining and Measuring Inequality*. (Erişim: 14.06.2021), <https://cdn.odi.org/media/documents/3804.pdf>
- Nguyen, V. C., Nguyen, T. T., & Nguyen, H. T. (2020). Government Ability, Bank-Specific Factors and Profitability: An Insight from Banking Sector of Vietnam. *Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems*, 12(4), 415–424.
- OECD (2021). *Social Spending*. (Erişim: 10.06.2021), <https://data.oecd.org/socialexp/social-spending.htm>
- OECD (2011). *Government at a Glance 2011*. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2019a). *Inequality and Income*. (Erişim: 21.09.2021), <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/689afed1-en/index.html?itemId=/content/publication/689afed1-en>
- OECD (2019b). *Under Pressure: The Squeezed Middle Class*. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2021). *Government at a Glance*. Paris: OECD Publishing.
- Pickett, K. E., & Wilkinson, R. G. (2015). Income Inequality and Health: A Causal Review. *Social Science and Medicine*, (128), 316–326.
- Pigou, A. C. (1960). *A Study in Public Finance* (3rd ed.). Macmillan & CO LTD.
- Ravallion, M. (1997). Can High-Inequality Developing Countries Escape Absolute Poverty? *Economics Letters*, 56, 51–57.
- Rosenblad, A. K. (2020). The Mean, Variance, and Bias of the OLS Based Estimator of the Extremum of a Quadratic Regression Model for Small Samples. *Communications in Statistics-Theory and Methods*, 1–

17. (Erişim: 23.02.2022), <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/03610926.2020.1782936>
- Sánchez, Á., & Pérez-Corral, A. L. (2018). Government Social Expenditure and Income Inequalities in the European Union. *Review of Public Economics*, (4), 133–156.
- Solmaz, E., & Avcı, M. (2017). Yoksullukla Mücadelede Sosyal Koruma Harcamaları: Avrupa Birliği Ülkeleri Üzerine Bir İnceleme. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 46–73.
- Stack, S. (1978). The Effect of Direct Government Involvement in the Economy on the Degree of Income Inequality: A Cross-National Study. *American Sociological Review*, 43(6), 880–888.
- Suryan, V. (2017). Econometric Forecasting Models for Air Traffic Passenger of Indonesia. *Journal of the Civil Engineering Forum*, 3(1), 33–44.
- Topuz, S. G., & Doğan, E. (2020). Transfer Harcamaları ve Gelir Eşitsizliği İlişkisi: Panel Nedensellik Analizi ile Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme. *İzmir İktisat Dergisi*, 35(3), 549–562.
- Truesdale, B. C., & Jencks, C. (2016). The Health Effects of Income Inequality: Averages and Disparities. *Annual Review of Public Health*, (37), 413–430.
- Tullock, G. (1997). *Economics of Income Redistribution* (2nd ed.). New York: Springer Science+Business Media.
- Turgut, E., & Uçan, O. (2019). Yolsuzluğun Vergi Oranları ile Olan İlişkisinin OECD Ülkeleri Örneklemesinde İncelenmesi. *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(3), 1–17.
- TÜİK (2020). *Sosyal Koruma İstatistikleri, 2019*. (Erişim: 21.09.2021), <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Social-Protection-Statistics-2019-33668>
- Ulu, M. İ. (2018). The Effect of Government Social Spending on Income Inequality in OECD: A Panel Data Analysis. *International Journal of Economics Politics Humanities and Social Sciences*, 1(3), 184–202.
- Vedder, R., Gallaway, L., & Sollars, D. (1988). The Tullock-Bastiat Hypothesis, Inequality-Transfer Curve and the Natural Distribution of Income. *Public Choice*, 56(3), 285–294.
- Vogelsang, T. J. (2012). Heteroskedasticity, Autocorrelation, and Spatial Correlation Robust Inference in Linear Panel Models with Fixed-effects. *Journal of Econometrics*, 166(2), 303–319.
- Williams, K. R. (1984). Economic Sources of Homicide: Reestimating the Effects of Poverty and Inequality. *American Sociological Review*, 49(2), 283–289.
- Yardımcıoğlu, F., & Yayla, Y. E. (2020). Sosyal Harcamaların Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkisi: Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri Örneği. *Gümrük Ticaret Dergisi*, 7(19), 34–48.
- Yıldırım, K., Mercan, M., & Kostakoğlu, S. F. (2013). Satın Alma Gücü Paritesinin Geçerliliğinin Test Edilmesi: Zaman Serisi ve Panel Veri Analizi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 8(3), 75–95.

Extended Summary

Purpose

The aim of this study is to investigate the effect of social expenditures on income inequality with the help of the quadratic model proposed by Vedder et al. (1988) within the scope of the 2004-2017 period and 20 OECD countries. The study differs from other studies in the literature in two aspects. The first of these is that the research model is carried out within the scope of OECD countries. The second is the use of the share of the poorest 20% of the society in the gross domestic product as an indicator of inequality, instead of the Gini coefficient. The purpose of considering such an approach stems from the idea that low-income social segments are more sensitive to income distribution policies.

Literature Review

The main indicator focused on the effect on inequality within the scope of the study is public social expenditures. As a result, the Table 5 lists the studies published in the last five years that specifically address the impact of social spending on income inequality. As the starting point of this study, the research results of Vedder, Gallaway, and Sollars (1988) are also included.

The literature review shows that there is generally an inverse relationship between social spending and inequality. On the other hand, the literature review also shows the existence of a gap in investigating the threshold values of social expenditures and taxes. Therefore, this study is expected to contribute to the literature in terms of filling the relevant gap.

Design/methodology/approach

In the quadratic model established in the study, tax revenues, unemployment, public social expenditures and Gini coefficient indicators are used as independent variables. The panel data analysis was carried out within the scope of 20 OECD members due to the inaccessibility of inequality indicators before 2004 and after 2017 and the lack of full access to inequality data for all countries. The inequality indicator used as the dependent variable in the study is the income share of the poorest 20%.

The model established within the scope of the variables included in the study is expressed in the equation 1.

$$PAY = \beta_0 + \beta_1 SH_{it} + \beta_2 SH_{it}^2 + \beta_3 VG_{it} + \beta_4 VG_{it}^2 + \beta_5 IS_{it} + \mu_{it} \quad (1)$$

If the prediction for the existence of a quadratic relationship is correct, it is expected that the sign of the coefficients β_1 and β_3 in the model will be positive and the coefficients β_2 , β_4 and β_5 are expected to have negative signs. The model is estimated by using STATA 12 and EViews 10 package programs.

Findings

According to the robust estimation results, explanatory variables other than tax revenues significantly affect the inequality indicator. The negative coefficients of unemployment (IS), social expenditures squared (SH²) variables indicate that these variables have a negative effect on the income of those in the lowest 20% income bracket in the society. As a result, when social spending exceeds a particular threshold, the share of the population with the lowest income level in society decreases (income distribution justice deteriorates). The coefficient of the social expenditures (SH) variable is positive and statistically significant. Accordingly, as public social expenditures increase, the income share of the lowest 20% increases. However, if social expenditures exceed a certain threshold, this share decreases. The threshold value for social expenditures is 26.5 according to the calculations made using the coefficients obtained from the model (equation 1). In other words, when the ratio of social expenditures to national income exceeds 26.5%, the income share of the poorest 20% decreases (inequality increases). This finding demonstrates the detrimental impact of the unrestricted implementation of public interventions, even though it is intended to reduce inequality. Increasing public social expenditures through populist policies implemented with the motive of vote maximization becomes ineffective at a certain threshold. In this context, public policies need to be planned by taking real social needs into account. Thus, it may be possible to ensure public fiscal discipline and efficiency in public expenditures.